

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Félévre 2 „
Negyedévre 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várbá küldendők.

A királyi család itthon.

„Mi tetszett neked legjobban Budapesten?” kérdém e napokban egy kis deáktól, ki atyjával több héten át Budapesten időzött onnan épen az nap érkezett haza.

Erre rögtön, minden habozás nélkül, teljes határozottsággal felel a kis honpolgár: „A király!”

„S te láttad tehát a királyt?” kérdém újból. — „Igen, láttam őt, midőn Budapestre megérkezett.”

Ime, e kis honpolgár ártatlan, gyermeki szíve, minő nagy szót mondott ki! Ez jellemzi különben legtisztábban Magyarország viszonyait, mert ugyanez a szó visszhangzik millióknak szíve mélyében mindenkor, — de még élénkebben s kiválólag most, midőn legőszintébb és hálás szívből mondhatjuk, hogy felséges királyunk családja itthon van.

Nagy és nemes önmegtágadásra mutat az, hogy a felséges királyi pár, hazánkban született leányukkal fővárosunkba tette át néhány hétre lakását, hogy most, a legmélyebb s legnehezebb gyász napjaiban is uralkodói magasztos kötelességének eleget tegyen.

Most, midőn a legélénkebb fájdalmat, a legmélyebb sebet, mely szülői szívet érhet, legyöztén, királyi kötelességéhez hiven, Magyarországra utazott, hogy itt léte által a két országrész jogegyenlőségét ez által is kifejezze, hogy szent István koronaországának és fővárosunknak a tanusított részvétért kifejezhesse mint király, mint a népek atyja azon köszönetet, melyben már a bécsiakat és a lajtántuli bírodalomrészeket részesítette.

Nagy önmegtágadás az, melynek alávetette magát Europa legalkotmányosabb fejedelme, a mi királyunk, midőn kimondhatatlan fájdalomában nem vonul vissza a Burg csendes falai közé, midőn a legretteintőbb csapás által okozott fájdalmainak nem

enged tért a nyílvános élet nehéz feladatának teljesítése közben.

A világ nagyjaira sokkal inkább nehezedik a kötelesség, mint minden más ember fiára.

Nincsen nekik megengedve, hogy csendben örvendjenek, vagy visszavonultságban bús érzéseiknek időt szenteljenek.

Nem titkolhatják el, mint bármely más egyszerű polgár azt, mi szívöket nyomja, nem vonulhatnak vissza négy fal közé, hogy szívök örömeinek, bár csak néhány percig is éljenek, vagy lelkük mély bánatát csendesesen eltemessék.

A nyilvánosság folytonosan igényt támaszt irántuk, és a közjóllét, melynek életöket szentelték, kellehetlenül követeli jogait.

De hisz, a koronás magyar király nem is élhetne egymagára örömeinek vagy fájdalmának, mert a király és a nemzet egy testet képez: az ő érzelmei egyszersmind az egész nemzeté is. — — —

De nem csak a kötelesség érzete vezérelte a felséges királyi családot magyar hazánkba, nem; hanem még inkább ösztönözte azon őszinte szeretete, melyet szívében hű alattvalói iránt mindig legmelegebben ápol, s nógatta még azon meggyőződés is, hogy hű magyarjai körében, ha nem is fájdalmának gyógyítását, de legalább némi enyhítést fogja találni.

S Magyarország e királyi önmegtágadásra teljesen méltónak mutatta magát, mert az ország azon ponttól, hol Dévénynél drága hazánkba lépett, le egészen a hatalmas testvérvárosig a polgárság magatartása által dinasztikus hűségét és politikai érettségét ezuttal tüntetvé fel a királyi család átutazása, illetőleg megérkezésénél.

Némán, sötétlő, átláthatatlan tömegekbe gyűlve össze, hódolt a pozsonyi és budapesti lakosság, mi-

dön a király felséges nejével és gyermekével körében megjelent.

Mély csendben, fedetlen fővel, könnyeszemmel fogadták a szeretve szeretett koronás királyi párt; de ez a némaság szólt, — szólt oly nyelven, melynek nincs hangja, melyet azonban a feljajduló, őszintén érző szív igenis jól megért. — — —

Felséges királyunk ittléte óta alig telt le néhány nap s már is fogadta a főváros tisztelgő küldöttségeit.

Hisz, azért jött, hogy jó magyarjaival közölje megsebzett szívének bánatos érzelmeit, hogy találjon vigaszt a bú megosztásában.

Mindenik küldöttségnek valódi atyai szeretettől áthatott köszönetet mondott. Felséges királyunk oly szavakban nyilvánította eme köszönetét, melyek bizonyára minden honszerető magyar szívébe mindenkorra kitörülhetlenül bevésődnek, s melyet ismételni százszor, ezerszer és milliomszor sem lenne sok.

Szlávy József, főrendiházi másod elnök üdvözlő, részvét és hódoló beszédére ő Felsége következőleg válaszolt:

„Legbensőbb köszönettel fogadom a főrendiháznak őszinte részvétérzelmeit, melyeket ön imént kifejezett. Fájdalommal telt szívem csakis a *Mindenhatóba vetett bizalmam, imádott látvesem, a királyné részéről tapasztalt erős támasz s népeim szíves és valóban megható részvéte* által találhat vigaszt és újabb erőt fejedelmi kötelmeim teljesítésére. Reménylem és elvárom, hogy e feladatokat Magyarországom főrendei hagyományos hűséggel ezentul is könnyíteni és szándékaim valószínűsítését a monarchia érdekében jövőre is támogatni fogják.“

Péchy Tamás képviselőházi elnök beszédére ő felsége a következőket válaszolta:

„Mélyen meghatva még azon súlyos csapástól, mely atyai szívemet és a monarchiát érte, őszintén köszönöm a képviselőház szíves részvéteinek tolmácsolását. Isten segítségével nem fogok lankadni kötelmeim teljesítésében és elvárom, hogy kedvelt Magyarországom képviselőháza is e válságos időben a helyzet követelményeinek megfelelő bölcs és higgadt felfogással támogatni fogja szándékaimat és kormányomat, mely teljes bizalmamat bírja, mindajánunk közös érdekében a haza s a monarchia javára.“

Ráth Károly főpolgármester beszédére ő felsége következőképen válaszolt:

„Őszinte köszönettel fogadom a főváros hatósága meleg részvéteinek Önök által tolmácsolat nyil-

nántását és remélem, hogy e gyászos hetekben, melyeket én is a királyné itt tölteni szándékozunk fájdalomunk enyhítésére, a főváros magatartása által tanúsítani fogja mindenkor hű ragaszkodását.“

A király szólt a nemzethez, az atya hű népeire, — a szerető férj Magyarország fiaihoz, gyöngéd és mély hálával megemlékezvén, az ő és Magyarország védangyaláról, Erzsébet felséges királynénkról.

Oh, bár megszívlelné e köszönő szavakat minden honpolgár a felséges királyi pár bánatának enyhítésére. Bár minden hazafi szeme előtt tartaná Magyarország ezeréves történetét, melyből tüzes fénynyel ragogó betűkben világosan kiolvashatná, hogy az egyetértő Magyarországot Isten áldása emelle, — míg ellenben a pártoskodó országot mindenkor nagy bánatokkal, nehéz csapásokkal sújtotta.

Véssük be tehát mélyen szívünkbe feledhetlen emlékü Rudolfunknak eme végszavait: „Isten áldja meg imádott hazánkat!“ s cselekedjünk mindenkor úgy, hogy Magyarország haldokló trónörökösének utolsó ohajtása beteljesedjék.

Ez lebegjen szemünk előtt, mint Isten intő uja!

Dr. Cserni Béla.

Budavár török kézre jutása és visszavétele.

Irta: **Nyers Károly.**

(Folytatás.)

Szulejmán aug. 19-én ismét csatarendbe állította hadseregét, de nem támadott, hanem megint csak a végből tett kísérletet, hogy néhány zászlóaljat a várba juttasson. Aug. 19 ike éjjelen 2000 janicsár és 2000 spahiból álló dandár¹⁾ csendben nagy elővigyázattal²⁾ Bia és Kis Torbágy felől nyomult előre s hajnalban szt.-Pál völgyébe ért, hol 600 magyarból, továbbá brandenburgiak és svábokból álló utóvéd-dandár állomásozott. E vonalat a törökök keresztültörték; azonban Caprara Aeneas és Heisler pihent erőkkel utjokat állották a várba törekvőknek s nagy részüket levágták, vagy elfogták; de, mivel ugyanekkor az őrség is kirohanást tett, 300 janicsárnak³⁾ sikerült sebekkel tétézve a sánczokon és táboron keresztül, a székesfejérvári kapun bejutni a várba. Abdi e fölötti örömeiben a vár összes ágyuival üdvövéseket tétetett.

A nagyvezir ezen eredményt, egyelőre elégnék tartotta s aug. 21-én visszavonult Érd és Ercsi közé. — A vezérek a szerdár visszavonulása következtében nyílt kedvező alkalmat fölhasználnának, aug. 22-ikén reggel ro-

1) Gr. Majláth J. id. m.-ben 10 ezer embert említ.

2) Székér Joáchim id. m.-ben azt mondja, hogy az oszmánok magyar katonáknak öltöztek át.

3) Hammer, gr. Majláth és mások azt mondják, hogy 500 janicsár jutott be a várba; de Abdi basa a szerdárnak szóló levelében ezt írja: „Huszadikán alig 300 ember érkezhetett be hozzám.“ (Vecchi levele.)

hamot intéztek a vár ellen. Károly herceg a bécsi kapunál sikerrel működött; a belső falon erős állást foglalt, úgy hogy ezen oldalon már csak a rögtönözve készített sánczok, czölöpzet és földművek állottak útjában. Miksa Emánuel és Lajos badeni örgróf pedig a kir. kastély ellen intéztek rohamot. Az őrség nem volt a támadásra elkészülve s a főbástya romjain át a belső falakra fölkapott bajorok elől első meglepetésében a pinczékbe menekült s ezek jukaiból lödözött reájuk; mikor azonban az őrség az ostromlók után nyomuló tartalékhadat föltartóztatta, azok nehogy bekeritessenek, visszafordultak, s kivívott állásukat elhagyták. — E sikertelenül végződött napnali ostrom alkalmával 400 bajor vesztette életét, köztük a bátor Rummel Vilmos tábornok. Miksa Emánuel az e napra következett zivataros éjszakán ismételte a rohamot s ekkor sikerült neki a kétségbe esetten küzdő janicsárokat a kastély tornyából s ennek néhány épületéből kiszorítani.

Abdi basa ez esemény után Szulejmánnak levelet küldött, melyben föltárta előtte az őrség szorongatott helyzetét s a gyors segély szükséges voltát. A huszárók Csepelzigetnél azon éjjel, mikor a bajor választó a kastélyt ostromolta, egy török buvárt fogtak el, kinél a nagyvezirhez szóló levelet találtak. — A levél tartalma ez volt: „Lehetetlen tovább tartanom a kastélyt, már pedig a kastély bukása okvetlen maga után vonja a város bukását, kérek tehát segélyt, mennél gyorsabb segélyt, különben vége van az ellenállásnak. Én nem mulasztottam el semmit, amit tenni lehetett, én elkövettem mindent, a mi hatalmomban állott. Engem nem érhet vád. Huszadikán alig háromszáz ember érkezhettek be hozzám, huszonkettedikén közülök száz elhullott a kastély védelmében. Az ellenség minden törekvésem ellenére befészkelte magát a kastélyba, kiket ellene küldtem közülünk, azok nincsenek többé. Segélyt, gyors segélyt kérek a nagy Isten nevében.“⁴⁾ Abdi ezen levele a keresztények kezébe kerülvén, ezek az őrség szorult állapotáról biztos tudomást vettek, minek folytán a közeli győzelem reményében új erőt nyertek a véres munka folytatására.

A várparancsnok két töröktől küldött levelet, s az egyik nagyobb szerencsével járt, mert eljutott Szulejmán táborába. A szerdár a levél vétele után ismét szándékba vette, s most már harmadszor, segélyt küldeni a várba, még pedig miként a török táborból jött szökevények állították, ezuttal Ó Buda felől. — De Károly herceg is megtette a szükséges óvintézkedéseket; a Dunára fegyverekkel megrakott csónakokat küldött, az őrhelyeket és sánczokat megerősítette. — Aug. 28-án ismét egy törököt fogtak el a keresztények. A töröknél talált levélben csak annyi volt írva, hogy, amit az átadó mond, az mind igaz. A levélvivő ezt az izenetet vitte volna a szerdárnak: „A fáradt őrség alig-alig lesz képes a vívóknak legközelebbi rohamát visszaverni; de, ha emberek szavokat állják, utolsó csepp vérig leszen ellenálló.“⁵⁾ Továbbá megtudták tőle, hogy az őrség létszáma már csak kétezer. — Az izenet is oda jutott el, hova küldője legkevésbé szánta. E

körülmény ismét csak fokozta a ker. had kitarását s azon esetre, ha a török igazat mondott, remélhette az ostromnak rövid idő alatt leendő sikeres befejezését.

Károly herceg intézkedései nem voltak fölöslegesek, mert, mint a szökevények előre jelezték, a nagyvezir aug. 29 én ismét Bián és Kis-Torbágyon át 3000⁶⁾ bátor janicsárt és spahit küldött a vár megszerzésére s hogy róluk a figyelmet elvonja, olyan mozdulatokat tett, mintha a töröksereg zömével maga is csatába akarna elegyedni; lovas dandárai az éjszakai hegyekről leszáltak. Ekközben a várba igyekvő dandár Ó Budánál tünt fel s terve volt először a Margitszigetet elfoglalni; de, miután e terv keresztülvitelét az ostromlók bombái megghiúsították, Ó Budáról egyenesen a várba akart magának karddal, lándzsával utat nyitni. A földsáncz őrizetén keresztül is törte magát s már egész a császár furdóig nyomult előre, hol azonban báró d'Aste önkéntes alezredes megállította útjában a merész csapatot. Ekkor a bátrabbak a Dunába vetették magukat s úgy akartak a várig leuszni, a kevésbé bátrak visszamenekültek Ó-Budára, a csapat nagyobb részét pedig d'Aste a rökushegyi nagy ágyutelephez vetette, hol Mercy Gáspár, Pálffy, Heisler, Saurau három dragonyos ezreddel bekerítették, s minthogy magát megadni nem akarta, vele összeütköztek. Az összecsapásban 200 török esett el. A szétugrasztott csapat egy részét a brandenburgiak vágták le, akik pedig fejüket vesztve vakon az ostromló had zömének rohantak, itt lelték halálukat. A 3000 spahi és janicsárból 4—5 ember maradt életben s jutott a városba. — Ami részünkről Mercy halálos sebet kapott fején egy töröktől, ki már maga is két nagy sebből vérezett. Mercy Bécsbe ment sebet orvosoltatni, de belehalt; kivüle még elesett több tiszt. Maga Károly herceg is nagy veszélyben forgott, mert istállómesterét, Molát, ki közvetlen mögötte állott, egy török lovas levágta.

Mialatt Szulejmán a várbeliek segítségére három ízben is kísérletet tett egyes dandárokat a várba juttatni, e műveletével az ostromló had külső vonalát foglalkoztatván, az alatt a belső vonal a futó árkokat, sánczokat teljesen elkészítette, mely munkában 3000 magyar is részt vett. A nagy bombák pedig szakadatlanul zúzták a falakat s a bombázás oly hévvel folyt, hogy tiszta éjeken Bécs környékén is láthatók voltak az ágyúk villanásai. — Az eszes francziskánus páter is sikeresen érvényesítette pyrotechnikai ügyességét. Így aug. 16. és 17-ke közti éjjel, tizenkét embert, kiket a görögützrel való bánásra betanított a czölöpök fölégetésére küldött ki. Ezek feladatukat szerencsésen megoldották, a védárok nagyrésze hamuvá égett, miért is Károly hercegtől fejenként 12 birodalmi tallér jutalomban részesültek. — Említve volt, hogy a fővezér a Gellérthegy aljában Budát és Pestet két hajóhiddal kötötte össze. Ezeket a törökök a Dunába vetett tüzes, terhes, uszó készlettel föl akarták gyujtani. Gábor a törökök ezen szándokának megghiúsítása végett vaskarikákkal összekapcsolt, ágas lombos fákból uszógátát készített s ezt éjszakra a hidtól a Dunára bocsátva sikerült vele a törökök tüzes készletét fölfogni. — Szept. 2-án, mielőtt a roham kezdetét vette volna, ismét fölégette a fagátak nagy részét

4) Vecchi levele.

5) Szalay id. művében.

6) Dr. H. D. Buda visszavétele 1686-ban czimű munkájában 4000 embert mond!

Ezen előzmények után a számra nézve nagyon megfogyatkozott várbeliek már maguk is belátták, hogy minden erőfeszítésük hiábavaló, Budán a török uralom napjai meg vannak számlálva; miénk pedig a vár elfoglalására még csak egy rohamot tartottak szükségesnek.

(Folyt. köv.)

Erdély-történelmi emlékek.

Nos Michael Apaffi Dei Gratia electus Princeps Transilvaniae: Adgyuk tudtára mindenkinek az kiknek illik ez levelünknek rendben, hogy mivel ebesfalvi falunkban telepedett kereskedő-örmények közönségesen találtak meg bennünket, hogy mind magoknak mind maradékoknak lenne bizonyos szabadságok és igazságok tollunk az mely szerint bátorságosabban élhetnének, és maradhatnának szárnyunk alatt; miis azért méltó kívánságukat ajánlván ilyen rendben és punctumokban, az ő szabadságokat ki adni kegyelmesen tettsett.

1) Hogy valamедdig mi hozzánk, s maradékinkhoz is hívek s igazak lesznek, mind addig ebesfalvi jóságunkban békével lakhassanak;

2) Hogy magok közül bírót szabadosan választhassanak; az kinek hatalma legyen minden magok között forgo törvényes dolgoknak eligazítására, és ha közöttök el nem igazodhatnék, appellálhassák az görög Compania eleiben, ha kereskedést néző dolog léssen; ha peng jóságunkbéli és külső emberekkal való dolog léssen, elégyen az rend; ha örmény perel jóságunk béli embereinkel, vagy külső emberekkal, folyan törvénye ebesfalvi tisztjeink előtt, az ország törvénye szerint; ha peng ő vélek külső ember vagy jóbágyunk perel elsöbben az örmények bírāja előtt légyen törvénye; ha ott nem tetszik az mi jóbágyunknak, vagy más emberekknek, igazittassék ország törvénye szerint tisztjeink előtt.

3) Papot magok vallásán lévőrt tartsanak, és vallásoknak szabadsága minden megbánás nélkül maradjon helyben.

4) Mint kereskedő emberek, szabadosson is kereskedhetnek, mi tollunk nem impediatlanak.

5) Ha valami bajok érkezik, vagy valaki rajtok valami erőszakot akarna tenni, igazságos dolgokban, ennek az országnak törvénye szerint mindenkor mellettek leszünk, oltalmazuk tisztjeinkel is oltalmaztattjuk.

6) Valamikor tovább való lakás valamelyiknek nemetszenék, minden cselédével jovaival egygyütt elmehet, mindazonáltal az házbér és ha kinek mivel ados léssen, az ki elmegy az Compania bírāja előtt, számot adni, és megfizetni tartozzék.

7) Valami vétkekért sem mi sem az mi tisztjeink semmi szín és pretextus alatt, sem magokat sem maradékokat jobbagyság alá nem vetjük, hanem ha valami törvényes dolog lesz igaz törvény szerint folytattjuk a dologot vélek.

8) Ha történetből valamelyiknél tűz támadna, és háza valamelyiknek élégne történetből támadván a tűz ne fizessék meg, ha pedig megbízonyosódnék, hogy maga az háznak gazdája vagy tselédgye gondviseletlensége miatt esett

az tűz, akkor nem kedvezhetünk, tartozzék az Compania bírāja az esküttekkel együtt az kárt kikeresni.

9) Mikor Isten engedelméből ott Ebesfalván vagyunk s. mulatunk ne tartozzanak Szállás adással.

10) Sem az mi dolgunkra, sem az falu dolgára ne kényszeritessenek, ugy sem magok, sem szolgálók sem lovak postára ne erőltessenek; ha nem ha valami váratlan szörlülés kíváná olyankor, az magok javára egy embert, egykét lovat adhatnak.

11) Hogy szabados bor tartást engedhessünk minden időben az nem lehet mivel nekünk is sok kárunkal volna mindazáltal megengedtük hogy Szent Mihály naptól fogva hushagyó keddig magok szükségekre bort tarthassanak az papok mindazáltal kevés-keves bort egy esztendő által tarthat, nem adván pénzen senkinek is.

12) Idegen örmények az ő bírások, és eskütt emberek hírek nélkül oda ne telepedhessenek, hogy valami kiápen házokkal adós talál lenni, nekik ne legyen bajok miáta, mindazáltal ha jámbor emberiséges jó kereskedő örmények jönnek legyen szabad be jönni.

13) Ha valamely kereskedő örmény másnak akár a jóságban akár az mi falunkban vagy kasztellyünkben valakinek ados léssen és keresség van az adosságban, akkor az egyik Companiának ne legyen baja miáta hanem tsak az ados, vagy az kezess fizessen; ha azok nem akarnának fizetni: requiráltatván az Compania bírāja tétessen satis facciot az Companiának háborgatása nélkül.

14) Mészároszt szabadosan tarthatnak, de az vármegye igaz fontjával élyenek. Kinek szabad legyen hust pénzen kiadni, is árulni mindenkinek; ha mikor Castélyunkban kívánatik pénzért adgyanak; az nyelvet bé adni tartozzanak.

15) Az házbér, és az boltbér annyi legyen, mint eddig volt, ha valamelyik örökséget nagyobbítani nem akarja, ha pedig nagyobbítást kíván ha valamivel többen alkuszik, szabad legyen az Compania bírāja is ne akadályoztassa, ha pedig az kirendelt, s. kimért udvaron valami kamarát, vagy kisedet istalót magok pénzekre akarnak építeni; azért ne fizessenek.

16) Az pap házatul házbér ne adassék, meg engedtetik.

17) Ha valamely háboruság szerző vagy valami erkölcstelen, és bírások szavától nem halgató ember találkozik közöttök, az ki mind nekünk, mind ő nekik is károkra volna exterminálhassák az olyant az Compania bírāja és esküttek, az mi tisztjeinkel egygyetértvén.

18) Az örmények rendiben s. utszájában semminemű ember se magyar se oláh házat magának ne építhessen, meg engettük, ök is mindazáltal üres helyet szánszándékkal közöttük ne tartsanak.

19) Valami szükséges az ő életeknek, s. házoknépnek tartására, az piacon szabadosan vásárolhassanak, tsak az árát jobbagyainknak s. külső emberekknek igazán adgyák meg ha falukról akár mivel nevezendő élest visznek bé s. ök elébb talállyák s. meg alkuszszák, senki ő tollük el ne vehesse, s. abban ne háborgassa.

20) Ha valami bajok esik az kiben külömben megorvoslást nem találunk nekünk magunknak is szabadosan megjelentessék dolgokat és miis orvoslani igyekezzük.

Mely punctumokat e szerint vettük ki Ebesfaivi kereskedő örményeknek asscurállyuk őket hogy életben, mind magunk mind pedig legitimus sussesorinkat meg tartani kötelezzük az mi szokott pets'étünkkel is kezünk írásával megerősítettett levünknek hathatossága és meg változhatatlan ereje által.

Datum in Arce nostra Fogaras Die Septima February Millesimó Sexcent nonagesimo Sexto M. Apaffi. 1696. febr. 7. (L. S.)

T Á R C S A.

Mi lesz velünk?

*Elnézem én a szép eget
S egy gondolat mind tépetet:
Mi lesz velünk, ha eljutánk,
Hol sirgöröngye hull reánk?*

*Honann jövénk, hová megyünk,
Lesz életünk, vagy elveszünk?
Küzdelminknek czélt mi ad,
Találunk majd egy jobb hazát?*

*Mit mond az ős nyilatkozat,
Krisztus hitén az áldozat?
A vértanúk „üdvözlete“
Halált mosolygó szent hite?*

*Mi a parány porban, fűben,
Csillagvilág a nagy űrben?
Csepp-harmat a virág kelyhén,
Nagy-Oceán a földtekén?*

*Mi az erény, jótett s az ész?
Mit ér ha mind a sirba vész.
Küzködve rongy s bíborpalást,
Talál-e majd vizagsztalást?*

*Amint ektép gondolkozom,
S a fáradt lélek álma nyom,
Megnyugtatóan, édesen
Egy titkos hang susog velem:*

*

*„Jó párna volt
S leend az ész, — de tán
Jobban pihenés
A hitnek vánszolásán.“*

Fülei Szántó János.

ESZTHER.

Francziából: **Dr. Veress.**

(Folytatás.)

Mardocheus unokája nyilatkozata által felbátoritva, teljes reménnyel távozott. Jákob Istenének hű gyermekei minden felől összegyűltek; három egész napig ételt-italt mellőzve, ég felé emelt kezeiket tördelvén, porba hulltak Isten színe előtt. Eszther imolájába zárkozva, haját leeresztette, fejére hamut hintet, kezeit összekulcsolta és szívét e szent fohaszban önté ki: „Örök Isten, kiben Izrael mindenkor bizalmát helyezte, mivel te jól ismered a lélek eszméit s a szívek érzelmeit, tudod azt: hogy nem természetes vágyam, hanem nagybátyám tanácsát követve, léptem frigyre ezen idegennel. Szándékom az volt, hogy szerény életmódot folytatva, nemzetbeliimet boldogítsam, neved dicsősége és hazám javára magzatokat neveljek; „de ember tervez“ és te engem hatalmas karokkal Assverus udvarába ragadál, s nem véve figyelembe ellenszegülésemet, nyakamba profán terhet akasztottál, és én mindennek csak most értem jelentését. Szilárdan őrizem mind-ideig Sina törvényeit, megvetem a kimerítő gyönyöröket, utálok a hamis bálvány-istenek felcziczomázott alakjait. Minden czimemet hiúságnak tartom, — egy kedves előttem, s ez az: hogy magamat szolgálódnak nevezhetem. Én királyi diadémomat silány semminek számítom, igazat mondok — vizsgáld csak szívemet, s ha méltó, hallgasd meg szolgálódat; nézd mily sűrű sötét fellegek tornyosultak néped feje felé, már tombol a bőszi vihar, sepi Izraelt; egykor népednek választál, örökösödéd jelöltél s Ábrahámnak nyiltan kimondád: „nagy, végtelen sokaságu néppé nevellek titeket“. Ime, az ajkak, melyek dicséretet zengettek, mozdulatlanokká lesznek, oltáraid szent tüzei orv kezek alatt kialusznak, a jó illatu áldozat füstje fojtó gőzzé változik által, fölkenntjeidet pogány magusok gyilkolják le a templom és oltár között, a vad perzsák gunykazajban törnek ki, mert azt hiszik: hogy a bálványimádás és Szabeismus megfojtotta az igaz Isten kultuszát. . . . Isten, ne engedd, hogy ezek történjenek. Ne emlékezzél az atyák és a mi hütlenségünkről, hallgasd, oh hallgasd meg szívünk bus szózatát. Te jól ismered, hogy népem üdvére mily tervet készítettem, siess, oh siess szolgálóid segítségére, erősítsd gyengeségemet, irgalmazz bűnös fejemnek; adj szájamba méz-édes szavakat, helyezd ajkaimra szent ihletet varázsát hogy a népemre felbőszített oroszlánt lecsillapítva, biztos kezekkel ellenségeinkre mutathassak. Ha van ingyen kegyelmedből rajtam báj, kecsesség, kérlek, ékesi tsd fel azt most új vonásokkal, hogy Assverust elbűvöljem, s engem kihallgatlanul ne dobjon halálra. Életemet kezeidbe ajánlom, óvd meg szolgálódat a hideg haláltól. Ha pedig úgy tetszik, ha vérem árán is, de mentsd meg Izraelt.“

Ezen fohász után Eszther felemelkedvén, ünnepi ruháját ölti magára; vizsgálatot vetve termeire, két bizalmas palota-hölgyét maga mellé veszi. Egyik kimerültségében támogató, a másik meg uszályát tartotta. Rövid az út s mégis későre jutnak a képző művészet műremeke, az előcsarnokot követő azon terem ajtajához, mely-

ben a bölcsek és vének által környezett, jogart tartó király trónusán ülve, az igazságot szolgáltatja.

Mindjárt az ajtó küszöbénél a királyné észreveszi férje mérges tekintetét, megpillantja haragtól csillámló szemcseit. Ijedtében alétan rogy kísérete karjaiba.

E jelenetre a király zord tekintetét a könyörület angyala kegyessé varázsolja. Assverus elfeledi, hogy király, csakis arra gondol, hogy férj: a királyi méltóság enged a hitvesi érzület hatalmának. Egy ugrással a fejedelemlő előtt terem, baljával átölelve tartja a remegő finom tagokat és törekszik reményt csepegtetni a csüggedő szívébe: „ne félj, Eszther! szívem imádottja, hisz te vagy az én nemtóm, ki nélkül az élet kopár sivatag volna. Lehetnék oly vak, oly elfogult, hogy vesztedet kívánjam akkor, midőn önmagammal is többre becüllek! Érintsd e királyi pálczárt, melyet jobbomon tartok és légy jóindulatomról biztosítva. A törvények, melyektől sokan félnek, te rád, Eszther, mítsem vonatkoznak. Nézd, esdve intézem hozzád szavaimat, ne tekintsd bennem a hitvest, ne a méltóságot, hanem csak a veled forrón érező, boldogul élni akaró testvért. Nyitd fel már egyszer bájos szemeidet, csendüljön meg vizsgafüleimben andalító ezüst tiszta hangod. Kérd biztosítékul minden érzelmemet, s örömem, hidd, megmérnetlen, ha neked szolgálhatok. Kérésed ezelőtt is meg volt hallgatva, én soha el nem mulasztottam, kérj most is, kész vagyok királyaságotam osztani meg veled“.

Igy beszélt Assverus s érzékeny szavait csak forró csókjai szakíták félbe. Eszter gyengüléséből magához térve átszellemült angyali mosolylyal imigyen válaszolt: „Ne csodálkozzál azon, hogy lelkem egyszerre sötétségbe borult. Magas állásod, oh nagy király, úgy érintett engem, mint a tulvilág szent tájáról visszaömlő vakító villámcsikázat. Látásodnál Isten, a legfőbb törvényhozó lépett fel lelkem szentélyében. Nyomasztó ügyek sarkaltak arra, hogy trónusodnál megjelenjek, a nélkül, hogy hívásodra vártam volna. De, kérék, kimerült állapotomban ne intézz hozzám kérdéseket. Arra, hogy nehéz vállalatom megismerhesd, kedvező alkalom lenne, ha naplemente után asztalomnál megörvendeztetnél. Ezen kívül, hogy teljes kedved legyen, estünnepeünkre meghívom szolgálodat — Amánt is.“

Kihallgatás után Edessa szorgosan készült, hogy magas vendégéhez illő vacsorát adhasson. A szolgák egész raja mozgott, vállogatott szárnyas, és igen ritka vadpecsenyék nyárson, meg aranyedényekben készítve valának arra rendelve, hogy különlegességük kellemével az étvágyat egyre fokozzák. Briliántos billikumokban aszatra helyezett a szívet vidámitó isteni nektár különböző választéka. Az ételek, italok élvezése közben a nagy ur jó hangulatba jöven újból kéri a királynét, hogy tárná föl szívki-vánságát, mert nem szólhat ki olyat, hogy ne teljesítse. Edessa még szorosabbra akarván szorítani a lánczot, melylyel az orozslánt lebilincselte s ujjabb táplálékot akarván nyújtani a tűznek, mely már most is égetve lobogott, alkalmas javaslat utján az ügyet elnapolja, e szavakkal: „Ha nincs ellenedre asztalom és szolgálód jelenléte, kérék engedged, hogy új ünnepélyt rendezzek a te és Amánod tisztelőtére. Lásd idegzetem még nagyon bágyadt, a reggeli ese-

mény még erősen fogva tart engemet. Holnap képebb lesznek gondolatimat közölni.“ A király készséggel beleegyezett, sőt az elnapolást személyes kedvezménynek tekintette.

— Folyt. köv. —

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Jegyzőkönyv** az erdélyi róm. kath. irodalmi társulatnak Károlyfehérvárrt 1889 február hó 13 án tartott LXVIII választmányi gyűlésről.

Jelen voltak: dr. Tódor J. alelnök, Fogarasy J. pénztárnok, dr. Cserni B. ellenőr, Butyka S., Pál A., Straubert Ö., Tamási A. és dr. Veress F. vál. tagok — Zlamál A. ideigl. titkár.

1. A jegyzőkönyvnek szokott módon való hitelesítése tudomásul szolgál.

2. Alelnök bemutatja az I szakosztálynak f. é. január hó 30 án tartott ülésének jegyzőkönyvét: „Jegyzőkönyv — mely felvetett Gy. fehérvárrt az erdélyi r. kath. irodalmi társulat alelnöke lakásán az I. szakosztálynak 1884 évi január hó 30-án tartott üléséről.

Jelen voltak: Tamási A. elnök, Dr. Tódor J., Dr. Veress F., dr. Cserni B., Steinitzer E., Pál A., Benedek J. és Butyka S.

Elnök üdvözölvén az egybegyűlt tagokat örvendetes tudomásul adja, hogy dr. Veress F. szakoszt. tag francziából magyar nyelvre fordított „Eszther“ című munkálát jelentette be, miért is ezen műnek felolvasása és kellő megbírlása képezné jelen összejövételnek célját; és ennek kapcsán felkéri a fordító dolgozata felolvasására. Dr. Veress F. munkáját felolvassa. Ennek megtörténtével az elnök kéri a tagokat, szólának hozzá a bírálathoz. Rövid eszmecsere után kimondattott, hogy a tárgy maga a Szentírás alapján beszély alakjában igen elevenen és érdekesen, ügyesen van feldolgozva. A fordítás némely, a tárgy komolyságának meg nem felelő szók és kifejezések kivételével, jelesen sikerültnek mondható. Miért is mig egyrészt a fordító — és felolvasónak általános elismerés mellett köszönet szavaztatik, addig másrészt a gyűlés e munkát a társulat lapjában tárczacikk gyanánt kiadandónak ajánlja azon feltétellel, hogy az itt-ott mellőzendőknek talált szók vagy kifejezések kijavíttassanak és a leírás végének azon része, hol a zsidó népnek ádáz ellensége feletti boszuja adatik elő — azon tekintetből, nehogy a különböző elemű olvasók közt még roszot vért idézhessen elő — teljesen mellőztessék. — Elnök a megjelent tagoknak részvételükért köszönetet mondva őket további buzgó munkásságra szólítja fel s a gyűlést — egyéb tárgy hiányában — befejeztetnek nyilvánítja. K. m. f. Tamási Aron elnök. Butyka Sándor jegyző.“

Örvendetes tudomásul szolgál s dr. Veress F. munkálát a társulat lapjában való közzétételre elfogadja.

3. Alelnök bemutatja a II. szakosztálynak f. é. február hó 2-án tartott ülésének jegyzőkönyvét: „Jegyzőkönyv az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat II szakosztályának f. é. február hó 2-án tartott üléséről. Jelen voltak: Pál I. elnök, Benedek J., Pál A., Varga S. szakoszt. tagok és Zlamál A. szakoszt. jegyző.

Elnök a gyűlést megnyitja és Pál A. tagtársat felkéri, hogy ígért értekezését olvassa fel. Pal A. „A nyelvirokonkságról” — általában olvas fel — megjegyezve, hogy eme themát részletesebben fogja tárgyalni a szakosztály közelebbi ülésein. A szakosztály helyesléssel fogadja eme tudományos apparatussal készült értekezést, melyben a magyar nyelvészkedés áttekintése az összehasonlító nyelvészet szempontjából vala feltüntetve. Az értekezés érdekes hozzászólásokat provokált, melyek mindenkéire a felolvasó megnyugtató felvilágosítást adott. A szakosztály végül nagyon o hajtja, hogy eme kiváló becstü értekezés a társulati lapban közzétételük. — Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja. K. m. f. Pál István. elnök. Zlamál Agost, jegyző.

Örvendeter tudomásul szolgál es Pál A. dolgozatát a lapban való közzétételre elfogadja, bevárva a munkálatnak teljes bevégzését.

4. A számvizsgáló bizottság betereszti jelentését a pénztár állásáról: „Pénztári kimutatás 1889 január 1-től február 15 ig: *összes bevétel*: 709 frt. 80 kr. *összes kiadás* 384 frt 50 kr. *késpénzmaradék*: 325 frt 30 kr. I. *Bevétel* Január 23-tól február 31-ig 1.) Pénztári maradék 434 frt 2) Tagdíjak és előfizetések 46 frt. 3) Pályázatok és hirdetések 4 frt 30 kr 4) Ftdő Ferenczi Károlytól munkamegváltás 3 frt 30 kr. *összesen* 487 frt. 30 kr. II. *Kiadás*: 1) a „Közművelődés” 1—5 számainak nyomtatásáért — 95 frt 2) Ujságbélyegekre 40 frt 3) Expeditió január és február-ra 16 frt 4) Czimszalagokra 11 frt *összesen* 162 frt. *Bevétel*: 487 frt 30 kr. *kiadás* 162 frt. A fentti maradék 325 frt 30 kr. Gy. fehérvárt 1889 febr. 13. — A pénztár kezelő a számadás helyességét igazoljuk: Gy. fehérvárt 1889 febr. 13. Tamási Aron. Pál Antal.“ — Tudomásul szolgál.

5. Alelnök javaslatba hozza, hogy a társulat lapjában az egyházmegyénkben történt avagy azt közelebről érdeklő egyházpolitikai, tanügyi stb események rendszeren jegyeztessenek, felkéri a választmányt, hogy e tekintetben határozzon. — A választmány e helyes és praktikus javaslatot elfogadja s a jelzett események feljegyzőjéül dr. Veress F. vál. tagot kéri fel, ki e kérelemnek eleget tenni késznek nyilatkozik.

6. Alelnök végül a szakosztályok elnökeit felkéri, hogy a már ezelőtt hozott választm. határozat értelmében a szakosztályok gyűléseinek idejét és helyét a társulat lapjában előlegesen közzétegyék, hogy az illető gyűléseken a társulati tagok minél nagyobb számban résztvehessenek.

7. Alelnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Tamási A., dr Veress F. és Straubert Ö. vál. tagokat kéri fel. K. m. f.

— **A főváros tüntetése.** Páratlan tüntetést rendeztek Budapest főváros független polgárai. Tüntettek a véderő-javaslat 25-dik paragrafusá ellen, tüntettek édes magyar nyelvünk mellett, melyet Tisza Kálmán fel akar áldozni a katonai hatalomnak. Ilyen tüntetést, ilyen komoly és szép rendben lefolyt tüntetést, még nem látott a világ. Nem kellett ide rendőrség, hogy a rendet fentartsa. Fentartotta azt maga a rendezőség. Pedig 70—80 ezer ember vett benne részt.

Komoly, méltóságteljes volt ez, mint az ügy, a mely

mellett történt. Országgyűlési képviselők állottak a dolog élén, s az a töméntelen nép a legszebb rendben járta be a főváros főbb utcáit, abczugolva Tisza Kálmánt, életterve a magyar királyt, a szeretett jó magyar királyt.

Vasárnap, 17-én, délután két óraker indult meg a menet, s komoly méltósággal tiltakozott a nemzet jogait és alkotmányát tönkretenni akarók ellen.

Megható volt, midőn a menet a Dunapartra ért. Tul a Dunáról hallgatagon nézett át a magas királyi palota. Mikor a sárga épület feltűnt a tulsó parton, egyszerre telhangzott a lelkes kiáltás: Éljen a király! Éljen Magyarország koronás király! S az éljenzés pillanatra sem némult el; ha tizezer torok kifáradt, újabb tizezer kezdte a hangos, a lelkes kiáltást: Éljen a király! Ez a hatalmas kiáltás, a lelkesedésnek ez a kitörése bizonyosan áthallatszott a széles Dunán s talán fel is hangzott Budavárba a királyi palotába. A zászlók lengetését, a kendők lobogtatását, a kalapok leemelését bizonyosan látták onnan túlról is.

Az óriás sárga palota csendes volt, mint mindig. A Dunára néző oldalon az ablakok csukva voltak, csak az első emeleten, a királyné lakosztályában, voltak egy ablak szárnyai nyitva. Itt bizonyosan behangzott a főváros hangos lelkes kiáltása: Éljen a király! A palotának a czitadellára néző oldalán két másodemeleti ablak volt nyitva. Itt a király lakosztályai van. Ezer, meg ezer szem tekintett a nyitott ablak felé, s háromszor pillantott meg az ablak mögött egy erőteljes alakot. „Ott néz reánk valaki, talán a király?” mondogatták egymásnak az emberek, s azután hangosan lelkesen kiáltották: Éljen a király! Ha a király volt, bizonyosan meghalotta és megértette a lelkes kiáltást.

Vegye tudomásul az ország népe, hogy tudunk még lelkesedni jogaink és alkotmányunk mellett. Addig pedig él magyar, áll Buda még.

Azért énekelte e napon oly szépen a költő:

„Sokat vesz ett a magyar nép.

Egy talizmán megmaradt még.

Hogyha ezt is odaadja,

Rá zudul a sors haragja;

Azt a népet, a ki gyáva,

Az Isten is megutálja.

.....
Veled élünk, veled halunk,

Legforróbb, leghűbb szerelmünk,

Édes anyánk, anya nyelvünk.“

Irodalom.

— Megjelent: „**Aksiódák Gyűjteménye**“ az az rövid, velük mondatok, eteltek, közmondások, példaszólások, emlékkersek és jellemadatok gyűjteménye latin és magyar nyelven főleg a gymnasiumi és egyetemi ifjak használatára. [Segédkönyvül a latin nyelv tanításához.] Irta Fülöp Alajos. Örömmel jelezük, hogy a magyar szakirodalom terén ismert nével bíró szerző nagy sulyt fektetett arra, hogy kiváló gondnal s hangsúlyszorgalommal összeállított műve a kor színvonalán álljon. E könyv nyelvezete egyszerűen szép, tehát magyaros, — tartalma változatos. Megérdemli, hogy ifjak és öregek egyaránt megszerezzék. — Ára ezen igen diszes és kiváló jó ízléssel nyomtatott, 354 lapra terjedő munkának 2 frt. Megrendelhető a szerzőnél (Nagy-Ernye, Erdély, u. p. Sáromberke.)

— „**Katholikus hitoktatás.**“ Havi folyóirat IV. évf. 2. szám. Szerkeszti és kiadja: Fonyó Pál [Süköd. Pestmegye]. Ára: egy évre 3 frt., félévre 1 frt. 55 kr.

— „**Köpes missio-könyvtár.**“ kath. nép számára. 1888. évf. 1. sz. Szerkeszti Nagely István Nagyváradon.

— **Jézus szent gyermekségének műve Magyarországban.** Évi jelentés 1888-ról. Ezen füzetke, mely könnyen áttekinthető, teljes képét a fja a társulat 1888 évi működésének. — Ajáljuk t. olvasóink becses figyelmébe.

— Dedek Crescent Lajos előfizetést nyit **„A barthausiak Magyarországon”** című művére. Ára 1 frt 50 kr. Az előfizetési összegek szerzőhöz (Budapest — Ó — Buda). küldendők.

— **Megjelent. Rill József Vasvármegye kir. tanfelügyelője.** (arezképpel) Irta Glatz György budapesti közs. tanító. Tartalom: I. Rill József Vasvármegye kir. tanfelügyelője. — II. Üdvözlötünk gróf Csáky A. miniszter úrnak. — III. Üdvözlöt Berzeviczy és Gönczy államtitkár úrnak. — IV. A sajtó Rill kinevezéséről. — V. Tanítótestületek (egyesületek), tanfelügyelők és a tanítók üdvözlölei Rillhez: a) Tanítóegyesületek és tanítók részéről. b) Tanfelügyelők részéről. c) A tanítók sorai. — VI. A „100 as Rill-bizottság” jegyzőkönyve. — VII. Rill üdvözlő-válasza. — VIII. A „Magyar Paedagogiai Szemle” Programja. — IX. Hirdetés a borítékon. Ára 30 kr. Megrendelhető Glatz György pesti községit tanítónál Wesselényi utca-48. sz. I. emelet 10. ajtó.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Requiem Tordán.** Ő felsége Rudolf trónörökös lelkeüdvéért Tordán f. hó 12 én Gergely I. főesp. pl. végezte teljes segédlettel a requiemet Bethlen G. főispán, a megyei tisztviselők, a törvényszék és nagyszámú közönség jelenlétében és részvétele mellett.

— **Hálás köszönet.** Nagyméltóságú Lönhárt Ferencz Püspök ur Ő Excellentiája általánosan ismert nemességéből kifolyólag kegyes volt ditrói lakos özvegy Miklós Gergelynének Hermina nevű képezdési leánykájára javára magánpénztárából 30 f. az az harmincz frtot utalványozni, mely kegyes adományért nevezett özvegy nő leghálásabb köszönetét fejezi ki. Isten áldja meg Ő Excellentiáját hosszas élettel, hogy még sokszor és sok szegénynek törölhesse le arcájáról a szegénység által kisajtott keserű könyveket. A halás özvegy nő megbízásából Ditrón, 1889. február 6-án mély tisztelettel Józsa Sándor.

— **Kérelem.** Tiszteletteljessen fölkérem azon főt. plébános urakat, kiknek plébániája területén Jézus szent gyermekségének társulata létezik, hogy velem a tagok számát tudatni sziveskedjenek, hogy a társ. évkönyveket megfelelő mennyiségben küldhessem meg. Steiniczter Ede, papneveldei lelkiigazgató, a sz. gyermek. társ. egyházmegyei igazgatója.

— **Kanonoki beigtatás.** Nsgs. és ft. *Markovics* Jakab főesperes — erszébtvárosi l. sz. plébános, újonnan kinevezett t. kanonok ur ünnepélyes beigtatása f. hó 18 án ment végbe a székesegyházban. Beigtató nsgs és ft. Barts Ferencz nagyrpóost püspökhelyettes ur volt, ki ezen alkalomból igen csinos beszédet tartott az új kollégához, püspök urunk Ő nagyméltósága pedig díszebédet adott az új kanonok tiszteletébe, ki megható szavakban adott halál püspök ur Ő Eccljának, mint kegyes párfogójának s elmé- sen köszönte meg beigtató nagyrpóost ur Ő nagyságának szives fáradságát. Püspök ur Ő nagyméltósága pedig az új kanonokot éltetete reflexiókban gazdag szellemes beszédben.

— **A székelyudvarhelyi róm. kath. főgymn. ifjusága** által, az ifj. segélyező-könyvtár gyarapítására f.

hó 2-ára tervezett, de a trónörökös Ő fensége közbejött elhalálózása miatt csak később megtartott szini-előadásnak *tiszta* jövedelme 97 frt 54 krt. tesz. A jótékony célzt felülfizetésekkel és kegyes adakozásokkal a következők urak voltak szivesek előmozdítani: Jung — Cseke Lajos apát- esperes úr 1 frt. Andrassy József czimz. főesperes-plébános ur 1 frt., Lájber Antal ur 2 frt., Jakab Lajos ur 1 frt., Opra Lajos ur 1 frt., Szöcs János ur 1 frt., Bodó Alb. ur 1 frt., Lörincz Sándor ur 1 frt 20 kr.; Kovács Antal ur 1 frt., Koronkai József ur 5 frt., Boros Károly ur 2 frt., Simó János ur 4 frt. 40 kr. Szabó Ferencz (vendégül) ur 1 frt., Ráduly Sándor ur 2 frt. Fogadják a nemes szívű adakozók mindnyájan és egyenkint a tanári testületnek, valamint az ifjuságnak szívből jövő halálját.

— **Nyilvános köszönet.** Nagyságos és Főtisztelendő Markovics Jakab erszébtvárosi latin-szertartású főesperes-plébános ur tiszteletbeli kanonokok történt beigtatása alkalmából az erdély-egyházmegyei róm. kath. növendékpapságot 62 frt összegű pénzadó-mányban kegyeskedett részesíteni; miért is az ifjuság nevelése terén elvéihetetlen érdemeket szerzett férfunak szívünk bensejéből óhajtuk, hogy az új kitüntetés örömeit sokáig boldogul élvezhesse. Vivat! Ad multos annos! A növendékpapság.

— **A Jézus sz. gyermekége művének** magyarországi igazgatóságától. Ő eminentiája a bibornok herczeg-prímás, kegyelmes főpásztorunk a Jézus sz. gyermekége művének igazgatói állásától főt. Lováky Antal csolnoki plébános urat saját kérelmére, a társulat körül tiz éven át szerzett érdemeinek dicséző elismerése mellett felmentvén, 902/889. sz. alatt kelt kegyes rendeletével helyébe igazgatóvá csekélységet, aligazgatóvá pedig Számord Ignác segédlelkészit nevezte ki. Midőn ezen változást a szent mű kegyes támogatóinak és első sorban a főt. igazgató uraknak becses tudomására hozni szerencsénk van, a legmélyebb tisztelettel és testvéri szeretettel kérjük, hogy velünk továbbra is közreműködni sziveskedjenek. Az 1888. évi kimutatást még főt. Lováky Antal ur küldi szét, minden további ügyben azonban mi állunk a t. igazgatók, gyűjtők és tagok rendelkezésére. (A levelek és küldemények címe: Dr. Fehér Gyula plébános a Jézus sz. gyermekége művének igazgatója, Esztergom.) Isten velünk! Esztergom, 1889. február 10-én. Dr. Fehér Gyula plébános, igazgató. Számord Ignác, s. lelkész, aligazgató.

— **A nagy keleti utazás részletes** programja már megjelent s mindekinek megküldetik, a ki ez iránt a brassói kereskedelmi és iparegyesülethez fordul. A résztvenni szándékozóknak ezennel tudomásukra hozatik, hogy a kiránduláshoz külföldi utlevélre van szükség, miért is sziveskedjék arról mindenki idejekorán gondoskodni. — Eddigi értesüléseink szerint az utazásban Arad, Brassó, Debreczen, Déva, Kolozsvár, Köhalom, Medgyes, Maros-Vásárhely, Segesvár, Szeged, S.-Szt.-György lesznek képviselve. A kirándulás rendezősége nagy tevékenységet fejt ki az út kellemessé és tanulságossá tételére s már is sikerült oly részleteket biztosítani, minőben kevés kiránduló társaság részeseül a Keleten, sőt mint értesülünk, a társaságra minden városban hivatalos ünnepélyes fogadtatás is vár. A kirándulás iránt Szerbia, Bulgária s Törökország legmagasabb körei is érdeklődnek, hol az már be is van jelentve, legrokonszenvesebben fogadtatott. — Jelentkezések a brassói kereskedelmi és iparegyesülethez intézendők, mely készséggel szolgál felvilágosításokkal.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lye. nyomdában, Gyulafehérvárt.